

**การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรม
ของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน**

**DEVELOPMENT OF STRENGTHENING COMMUNITY-BASED
STRENGTHENING PROCESS OF BUDDHISM TAMBON BANTON MUANG
DISTRICT LAMPHUN PROVINCE**

วชิษฐ์พล กุลพรหม^{*}
Wasitpol Goolprom

ราณี วงศ์คงเดช^{**}
Ranee Wongkongdech

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูนมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบริบทชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน และ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูนตามหลักพุทธธรรม

ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาโดยใช้กระบวนการทางทฤษฎี term 1.Technology เทคโนโลยีด้านเทคโนโลยีนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเป็นเรื่องสำคัญ ที่ภาครัฐต้องนำมาใช้ เพื่อบริการประชาชนเพื่อความสะดวกรวดเร็ว 2.Economic เศรษฐกิจ ปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เศรษฐกิจดี ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ทำให้ประชาชนกินดี อยู่ดี ประชาชนไม่มีหนี้สิน ชุมชนก็เข้มแข็ง 3.Resource ทรัพยากร ด้านทรัพยากรบุคคลถือว่าสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาต่างๆ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ 4.Mental จิตใจ ความเข้มแข็งของชุมชนเริ่มต้นที่จิตใจเป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีจิตใจที่อ่อนแอไม่เข้มแข็ง ก็พ่ายแพ้แก่ปัญหาชีวิต นอกจากนั้นก็มีการพัฒนากระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้วยหลักพุทธธรรม จักร 4 (ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง) ดุจลือนารถไปสู่ที่หมาย หลักจักร 4 มีประยุกต์ใช้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน คือ จักร 4 ได้แก่ 1. ปฏิรูปเทศบาล (อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม) ชุมชนตำบลต้นธงถือว่าตั้งอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมทั้งด้าน อาณาเขตที่สะดวกสบายด้านการสัญจร เอื้ออำนวยต่อหลายๆด้าน 2. สืบปฐุสัสสะ (สมาคมกับสัตบุรุษ) คือการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเสวนา คบหาบุคคลอื่นที่เป็นคนดีมีกัลยาณมิตร 3. อุตตสัมมา

^{*} อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

^{**} คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปณิธิ (ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกต้อง) ในตำบลต้นธงตั้งกล่าวมาแล้วว่ามีโครงการฝึกอบรมธรรมะแก่ประชาชน หลายโครงการ เช่น พระธรรมทูตสังฆจร อ.ป.ต.สังฆจร พบประชาชนโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า เป็นต้น 4. ปุพเพกตปุญญา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น) ถือได้ว่าเป็นการเสริมสร้างคุณความดี จากการประพฤติปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง นั้นนับได้ว่าเป็นทุนเดิมของสังคมที่ได้สั่งสมความดีมาก่อน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมในตำบลต้นธงมีความเข้มแข็งสงบสุข ตามแบบของชุมชน สังคมวิถีพุทธ

คำสำคัญ: พัฒนาการกระบวนการเสริมสร้างชุมชน,หลักพุทธธรรม,ความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

ABSTRACT

The purposes of this study, entitled “The Development of Community-Based Strengthening Process with Emphasis on the Dharmic Principles in Ban Ton Sub-district, Muang District, Lamphun Province”, aimed to investigate the people’s community contexts in Ton Thong Municipality, and its community-based strengthening process, as well as to analyze the community-based strengthening process of Ton Thong Municipality in Muang district, Lamphun province.

The findings of the study, according to the TERM theoretical concept used for this study, revealed that 1) In terms of technology (T), the requirement for technological applications should be facilitated for citizens’ public services; 2) In terms of the economic aspects (E), the community residents’ adequate numbers of food supplies and their no debts were both resulted in their better life-living; 3) Resource Human resources are considered the most important to the development of the various manpower development needs to continue to improve the management, and 4) Mental mentality, the strength of the community, the beginning of the mind is important. If the people have weak hearts, they were not strong. Was defeated to life problems.

In addition, the process of strengthening the Buddha Dharma 4 has been developed. (Dharma leads the way to prosperity. As a wheel to drive to the main engine, 4 is applied for the strength of the community, namely, 4, namely 1. Reform Tashasa (In good place The environment is suitable. The territory is very comfortable. Facilitate many aspects. 2. Satipathaya (Association with the faithful) is to encourage people to have a dialogue. Relate to other people who are good people are friendly. In the beginning of the banner, there are many Dharma training projects for the people, such as the Dharma Dhamma Dhamma Pass. Treat the five precepts. (Being a good person first, having a good background, having created a good attitude, being prepared for the beginning) can be considered to enhance goodness. By continuing to behave. It is the capital of the society that has accumulated good. It is the part that makes sharp deliveries in the flagship district is strong and peaceful. By the community Buddhist Buddhist Society

Keywords: development of community building process, Buddhist principles, sustainable strength

บทนำ

จุดเปลี่ยนของสังคมไทย คือ การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว มีการเอาวัดเอาเปรียบกันทุกวิถีทาง ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ทั้งระบบไม่ว่าการผลิต การบริโภค ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชนบทธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ถูกละเลยความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ที่มีความเป็นรูปธรรมก็จางหาย และไม่ค่อยสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เคยมีมาในอดีต จึงเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมายในสังคมชุมชนไทย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ปัญหาด้านค่านิยมที่ผิดๆ เช่น หลงใหลวัตถุนิยมที่เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างปฏิเสธไม่ได้ ปัญหาหลายๆ ด้านเป็นผลทำให้ชุมชนอ่อนแอลงจากอดีต แต่ปัจจุบันหลายชุมชนจึงได้ใช้วิกฤตให้เป็นโอกาส ได้หันมาศึกษาปัญหาและทางออกร่วมกัน เปลี่ยนจากสภาพที่อ่อนแอ เป็นสภาพที่เข้มแข็ง ซึ่งเริ่มจากการรวมตัว กันหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ได้ศึกษาปัญหา เรียนรู้ร่วมกัน อาศัยความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังหลงเหลือในชุมชนพื้นฟูในส่วนที่หายไป กลับมาใช้ใหม่ มีการประสานความรู้ใหม่ เรียนรู้แล้วลงมือปฏิบัติจริง ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีการส่งเสริมให้นำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตจริงจนเกิดผล ทำให้ปัญหาที่มีอยู่ได้รับการแก้ไขและพัฒนาต่อไปได้อย่างเหมาะสมกับเป็นวิถีชีวิตชุมชน ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างได้เป็นดุลยภาพ เกิดกิจกรรมชุมชนมากมายที่พอเห็นอยู่ในปัจจุบัน นำกลับมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ พออยู่พอกิน ส่งผลต่อให้สังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา และสร้างความเข้มแข็ง

การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะการที่ชุมชนเข้มแข็งนั้นเป็นการสร้างบริบทของสังคมให้ไปสู่ความมั่นคงในหลายด้าน นักวิชาการหลายท่านจึงให้นิยามเกี่ยวกับความมั่นคงของชุมชนไว้หลายประเด็น อาทิ พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอุ้น)¹ ได้ให้ความหมายของชุมชนว่าหมายถึง “การรวมตัวของคน” ที่มีจิตสำนึกและความมุ่งมั่นร่วมกัน เป็นสายใยของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีพลังยึดโยง สนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสรี พงศ์พิศ² ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็งว่า ชุมชนเข้มแข็ง คือชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้มีลักษณะสำคัญใหญ่ๆ 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนเรียนรู้และพร้อมที่จะเรียนรู้ ไม่รอสูตรสำเร็จในการแก้ไขปัญหา ไม่นั่งรอความช่วยเหลือจากรัฐหรือภายนอก แต่ร่วมกันค้นหาทางออกจากปัญหาและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

2. เป็นชุมชนที่ตัดสินใจได้อย่างเป็นอิสระ เป็นอิสระจากการครอบงำของคนอื่น สถาบันอื่น องค์กรอื่น ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง พ่อค้า ข้าราชการ อาจารย์ เอ็นจีโอ เป็นอิสระเพราะตัดสินใจด้วยข้อมูลและความรู้ที่ค้นหาไม่ใช้ เพราะคนอื่นบอกหรือแนะนำ ซึ่งเมื่อเราผิดพลาดขาดทุน คนแนะนำไม่เคยรับผิดชอบอะไรเลย

3. เป็นชุมชนที่จัดการ “ทุน” ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทุนซึ่งหมายถึงอะไรที่มากกว่าเงินเป็นทุนทรัพยากร ความรู้ภูมิปัญญา ทุนโภคทรัพย์และทุนทางสังคม ทำให้มีรากฐานมั่นคง มีหลักประกันชีวิตที่ไม่ได้ฝากชีวิตไว้กับธุรกิจการค้าที่ชุมชนมักไม่มีความรู้ความชำนาญ แต่ฝากไว้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงและพอเพียง

4. เป็นชุมชนที่มีธรรมาภิบาล โปร่งใสตรวจสอบได้ ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานเพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ด้วยสันติวิธีแห่งภูมิ

¹พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอุ้น),

²เสรี พงศ์พิศ, แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง, กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2548. หน้า 51.

ปัญญา³ ดังที่ สมบูรณ์ ธรรมลังกา ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงรายพบว่าในบริบททางด้านสังคมของชุมชนที่เข้มแข็งในจังหวัดเชียงรายเป็นสังคมแบบเครือญาติมีโครงสร้างทางสังคมเป็นทั้งแนวราบและแนวตั้งทางการเมืองมีการกระจายอำนาจแบ่งการปกครองชุมชนเป็นหมวดหรือคุ้มชุมชนต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและทางด้านเศรษฐกิจมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิตมีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตการจำหน่ายผลผลิตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเชียงรายได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผู้นำชุมชนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนมีปัจจัยสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนระบบเครือข่ายระบบความสัมพันธ์ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้แก่กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนกลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายและกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า มาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เรียกว่าพัฒนา หรือวัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และขวัญดิน สิงห์คำ ได้ศึกษาวิจัย บูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสน์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น⁴ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า⁵ การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (directed change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (planned change) วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับที่ได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วยความต้องการทั้งหมดนี้ บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีวิวัฒนาการมานานที่สุด นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา และมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการ

³ สมบูรณ์ธรรมลังกา, “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย”, วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2556).

⁴ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และขวัญดิน สิงห์คำ, “บูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสน์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556. หน้า 21.

⁵ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

สาธารณสุขแก่ประชาชนในเขตชุมชนเมือง ซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจ มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น และมีปัญหาที่หลากหลาย สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ทันกับสภาพการณ์ดังกล่าว และสามารถรองรับการกระจายอำนาจหน้าที่ส่วนกลางถ่ายโอนมาให้ตามแผนการกระจายอำนาจ⁶ เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่า มีโครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง⁷ เพราะเป็นสถาบันทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจจากประชาชนที่มีการศึกษาสูง เข้ามาบริหารงานในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังปรากฏชัดในระดับของเทศบาลเมือง และเทศบาลนครปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 236 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ของสภาตำบล ทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ “สภาตำบล” ซึ่งได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล สภาตำบลต้องมีรายได้เป็นของตนเองโดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท และอีกรูปแบบหนึ่งคือ “องค์การบริหารส่วนตำบล” หรือเรียกว่า อบต. ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน สามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43) โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหาร สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาสองประเภท ประเภทแรก เป็นสมาชิกสภาโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ประเภทที่สองเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย กำนันเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอีกไม่เกิน 2 คน และสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีกไม่เกิน 4 คน รวมแล้วมีคณะกรรมการบริหารได้ไม่เกิน 7 คน

พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ แก้ไขชื่อเรียกบุคคล และศัพท์กฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ⁸

การปรับโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลครั้งสำคัญเกิดขึ้นอีกครั้งในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 หลังจากมีการแก้ไขเพิ่มพระราชบัญญัติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลไปเมื่อกลางปี พ.ศ. 2546 แต่เป็นการแก้ไขในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ความจริง ได้มีความพยายามในการเสนอให้มีการแก้ไขที่มาของฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมาแล้วครั้งหนึ่ง โดยวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมา ได้แก้ไขให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรง

⁶ ปธาน สุวรรณมงคล, การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, (นนทบุรี : โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547), หน้า 144.

⁷ ปธาน สุวรรณมงคล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

⁸ โกวิทย์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 8.

จากประชาชน แต่เมื่อร่างกฎหมายกลับมาสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยและได้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อปรับปรุงร่างกฎหมายดังกล่าว แต่เมื่อเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง ปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบ

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้วส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องจัดทำหลายด้านไปพร้อมๆ กัน ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเปรียบเสมือนองค์กรน้องใหม่ที่ก็ต้องเรียนรู้ในการบริหารงานด้วยตนเอง ทั้งในด้านโครงสร้างองค์การอำนาจหน้าที่ การวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการนำนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป เทศบาลตำบลต้นธง ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลต้นธงเป็นเทศบาลตำบลต้นธง เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2552 เป็นเทศบาลขนาดกลาง ตั้งอยู่เลขที่ 200 หมู่ที่ 10 ตำบลต้นธงอำเภอเมืองจังหวัดลำพูนอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดลำพูนเป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่ตำบลต้นธงมีเนื้อที่ประมาณ 22.78 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,611.21 ไร่⁹ จำนวนหมู่บ้านมี 11 หมู่บ้าน อยู่ในเขตเทศบาลตำบลต้นธง เต็มหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน โดยมีการปกครองท้องที่โดยมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลเทศบาลตำบลต้นธง ได้รับรางวัลจากการตัดสินรางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศประจำปี 2554 ของคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นเพื่อรับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2554 ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม¹⁰ การพัฒนาตามหลักพุทธธรรมจักร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จึงจำเป็นที่จำต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งในด้านดังกล่าว เพราะโดยภูมิหลังแล้ว ตำบลต้นธงนั้นมีต้นทุนทางด้านวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดการส่งเสริม มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิม แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ก็พบยังขาดการส่งเสริม ในด้านดังกล่าว จึงต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการส่งเสริม ถือเป็นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนได้อีกประการหนึ่ง ที่เทศบาลตำบลต้นธงจึงต้องเดินหน้าพัฒนาต่อไป โดยเฉพาะการส่งเสริมตามหลักพุทธธรรมจักร 4 นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจักร 4 หมายถึง ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจล้อนำรถไปสู่ที่หมาย ได้แก่ 1. ปฏิรูปเทศบาลฯ อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม ชุมชนในเทศบาลตำบลต้นธงมีบริบทที่ดี แต่ควรต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง เจริญรุ่งเรืองกว่าที่ผ่านมา 2. สัมปยุตตธรรม สวมกับสัตบุรุษ หมายถึง ชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมการคบหาสมาคมกับคนดี กับสังคมที่ดี มีมิตรภาพในภาคีเครือข่ายที่ดีกับชุมชนอื่นๆ 3. อุตตมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง คือชุมชนในตำบลต้นธงต้องได้รับการส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามมาปฏิบัติ มีกิจกรรมร่วมกับทางศาสนาให้มากกว่านี้ 4. ปุพเพตปญญาตา ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น และเทศบาลต้องส่งเสริมภูมิเดิมที่ชุมชนมีอยู่ เช่น เศรษฐกิจชุมชน วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงผู้คนในชุมชนต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นการเสริมสร้าง ให้เกิดความเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมจักร 4 ของ เทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนที่ได้นำหลักพุทธธรรมมาเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อเป็นกลไกเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน ขจัดปัญหาความอ่อนแอใน

⁹เทศบาลตำบลต้นธง จังหวัดลำพูน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.tontong.go.th/index.php?_mod=ZGI5&type=Mw. [10 มีนาคม 2560]

¹⁰ภควดี อัจฉริยปัญญา และฉัตรระวี ถิติโยดม บรรณาธิการ,รางวัลพระปกเกล้า'54, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2555), หน้า 18

สังคมในหลากหลายๆ ด้าน ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนในเขตบริการให้ เป็นไปอย่างมีคุณภาพในด้านการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมและสอดคล้องไปกับบริบทของสังคมชุมชนที่เป็นอยู่ ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และอนาคต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบริบทของปัญหาในชุมชนรวมถึงการดำเนินชีวิต ของผู้คนในชุมชน กระบวนการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของคนในชุมชน และการพัฒนา กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยหลักพุทธธรรมให้กับชุมชนของเทศบาลในเขตพื้นที่ในด้านที่กล่าว มาข้างต้น และ เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่อข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้าง ชุมชนให้เข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็ง สมกับเจตนารมณ์ขององค์กรปกครอง ท้องถิ่นที่มีนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามหลักพุทธธรรมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน
2. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง ลำพูน
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูนตาม หลักพระพุทธศาสนา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบล ต้นธง อำเภอเมืองลำพูนโดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน

บริบททั่วไปของตำบลต้นธง ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลต้นธงเป็นเทศบาล ตำบลต้นธง เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2552 เป็นเทศบาลขนาดกลาง ตั้งอยู่เลขที่ 200 หมู่ที่ 10 ตำบลต้น ธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดลำพูนเป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่ ตำบลต้นธงมีเนื้อที่ประมาณ 22.78 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,611.21 ไร่จำนวนหมู่บ้านมี 11 หมู่บ้าน อยู่ในเขต เทศบาลตำบลต้นธง เต็มหมู่บ้าน 11 อาชีพส่วนใหญ่ คือการเกษตรกรรม ค้าขาย และรับราชการ สำหรับที่ตั้ง เทศบาลต้นธง อยู่ติดกับชุมชน ติดต่อดีสะดวกรวดเร็ว การจราจรไม่ติดขัด ด้านภูมิทัศน์ร่มรื่น มีที่พักผ่อน ดำเนินการให้บริการเจ้าหน้าที่พนักงานก็ได้ให้คำตอบรับเป็นอย่างดี ความร่วมมือได้เป็นอย่างดีในด้านการ ติดต่อดังนั้นด้านบริบทดังกล่าวของเทศบาลตำบลต้นธงจึงไม่ค่อยมีปัญหาในด้านของบริบทก็เป็นอีกเหตุผล หนึ่งที่เป็นจุดแข็งของการให้บริการของเทศบาลตำบลต้นธงพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตาม หลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากสภาพบริบททั่วไปของชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง บริบททั่วไปอยู่ติด กับชุมชน ติดต่อดีสะดวกรวดเร็ว การจราจรไม่ติดขัด ด้านภูมิทัศน์ร่มรื่น มีที่พักผ่อน ดำเนินการให้บริการ

เจ้าหน้าที่พนักงานก็ได้ให้คำตอบรับเป็นอย่างดี ความร่วมมือได้เป็นอย่างดีในด้านของการติดต่อ ดังนั้นด้านบริบทดังกล่าวของเทศบาลตำบลต้นธงจึงไม่ค่อยมีปัญหาในด้านของบริบทก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เป็นจุดแข็งของการให้บริการของเทศบาลตำบลต้นธง

2. วิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามทฤษฎี term ได้แก่

1. technology เทคโนโลยี
2. Economic เศรษฐกิจ
3. Resource ทรัพยากร
4. Mental จิตใจ

1. technology เทคโนโลยี

ด้านเทคโนโลยีนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเป็นเรื่องสำคัญ ที่ภาครัฐต้องนำมาใช้เพื่อบริการประชาชนเพื่อความสะดวกรวดเร็ว เช่นการสร้างแอปของตนเองขึ้นมา เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์แก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงทันต่อเหตุการณ์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนได้

2. Economic เศรษฐกิจ

ปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เศรษฐกิจที่ดีทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ทำให้ประชาชนกินดี อยู่ดี ประชาชนไม่มีหนี้สิน ชุมชนก็เข้มแข็ง

3. Resource ทรัพยากร

ด้านทรัพยากรบุคคลถือว่าสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ ถ้าขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแล้ว องค์กรก็ขาดประสิทธิภาพ ขาดความเข้มแข็งด้านการให้บริการประชาชน

4. Mental จิตใจ

ความเข้มแข็งของชุมชนเริ่มต้นที่จิตใจเป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีจิตใจที่อ่อนแอไม่เข้มแข็ง ก็พ่ายแพ้แก้ปัญหาชีวิต แก่อบายมุข เวลามีปัญหา ครอบครัวยุติ สักคน ชุมชนก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้ การฝึกฝนให้คนในชุมชนมีจิตใจที่อดทนต่อสภาพปัญหาต่าง ๆ ได้นับเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยเริ่มต้นที่ตัวบุคคลก่อน เช่น ฝึกสมาธิ เป็นกระบวนการฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง ไม่ให้ตกเป็นทาสสิ่งเสพติด หรืออบายมุข พุทธธรรมมีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจจิตใจได้มาก ถือเป็น การปลูกฝังทางใจให้เข้มแข็งทั้งตนเอง ครอบครัวยุติ ชุมชน สังคมให้เข้มแข็งขึ้นได้

3. คุณธรรมจักร 4 กับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

จักร 4 (ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจล้อนารถไปสู่ที่หมายหลักจักร 4 มีประยุกต์ใช้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน คือ ตำบลต้นธงมีการนำหลักจักร 4 มีประยุกต์ใช้ เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริม และ ร่วมกับคณะสงฆ์จัดกิจกรรมต่างๆ นำธรรมะสู่ประชาชน จักร 4 ได้แก่

1. ปฏิรูปเทศบาล (อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม) ชุมชนตำบลต้นธงถือว่าตั้งอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมทั้งด้าน อาณาเขตที่สะดวกสบายด้านการสัญจร เอื้ออำนวยต่อหลาย ๆ ด้านกับประชาชน ด้านเศรษฐกิจ การเดินทาง การประกอบอาชีพ ทั้งอุตสาหกรรม การค้าขาย การเกษตร ก็พร้อมถือว่าไม่ค่อยมีปัญหาด้านบริบทที่ตั้ง เพราะสิ่งแวดล้อมมีความพร้อม

2. **สัปปริสุบัสสยะ** (สมาคมกับสัตบุรุษ) คือการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเสวนา คบหา บุคคลอื่นที่เป็นคนดีมีกัลยาณมิตร คือคณะสงฆ์มีโครงการฝึกอบรมประชาชน อยู่เป็นประจำทุกวันพระ และมีโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ร่วมกับหน่วยงานทางราชการเสมอ โครงการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ เป็นการ สร้างคนให้เป็นคนดีมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3. **อัตรตสัมมาปณิธิ** (ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง) ในตำบลต้นธง ดังกล่าวมาแล้วว่ามีโครงการฝึกอบรมธรรมแก่ประชาชน หลายโครงการ เช่น พระธรรมทูตสัญจร อ.ป.ต. สัญจร พบประชาชนโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า เป็นต้น โครงการต่างๆ เหล่านี้ขับเคลื่อนโดยคณะสงฆ์ ระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล ถือได้ว่าการอบรมประชาชนด้วยหลักพุทธธรรมจะเป็นการทำให้มีธรรมะอยู่ในตัว รู้จักชั่วดีเว้นจากสิ่งชั่วร้าย เช่นอบายมุขต่างๆ ทำให้ผู้คนตั้งต้นอยู่ในที่ชอบตามครรลองครองธรรม

4. **ปพเพกตปุญญตา** (ความเป็นผู้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น) จากการที่ประชาชนตำบลต้นธงได้มีการฝึกฝนตนเองภายใต้โครงการที่ถูกขับเคลื่อนโดยคณะสงฆ์และหน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุน ถือได้ว่าเป็นการเสริมสร้างคุณความดี จากการประพฤติปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องนั้น นับได้ว่าเป็นทุนเดิมของสังคมที่ได้สั่งสมความดีมาก่อน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมในตำบลต้นธงมีความเข้มแข็งสงบสุข ตามแบบของชุมชน สังคมวิถีพุทธจะเห็นได้ว่า ตำบลต้นธงไม่ค่อยมีปัญหา ด้านอาชญากรรม หรือ ยาเสพติดให้ปรากฏ นั้นแสดงให้เห็นว่า การได้ถูกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นการทำให้สังคมเข้มแข็งขึ้นนั่นเอง

ขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปด้วย เพราะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอีกมิติหนึ่ง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน สามารถอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า บริบททั่วไปของกระบวนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ตามหลักการทางพระพุทธธรรมนั้น เป็นการพัฒนาชุมชน ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักจักร 4 รวมถึงการพัฒนาตามหลักทฤษฎี ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม จิตใจ เป็นต้น ซึ่งใช้เป็นกระบวนการในด้านการพัฒนาชุมชนตำบลต้นธงให้เข้มแข็ง ตามหลักพุทธธรรมจากผลการศึกษาของประชากรในการตั้งคำถามที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง การศึกษา ซึ่งบุคคลในท้องถิ่นเหล่านั้นล้วนอาศัยอยู่ในองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของตำบลต้นธง ทำให้แนวทางการให้สัมภาษณ์มีความคล้ายกันไป ในด้านการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งซึ่งต้องใช้หลักคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้อย่างได้ผลอยู่ในระดับที่ดี เพราะสังคมยุคปัจจุบันนั้นการที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดเป็นประสิทธิผลได้ ไม่ใช่เพียงเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครองเท่านั้น แต่มันเป็นกระบวนการที่ต้องเสริมสร้างทางจิตใจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ การเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็งได้ก็ก่อนก็ต้องเริ่มที่ธรรมะที่ตนเองก่อน รวมไปถึงสังคม ชุมชน แต่อย่างไรก็ตามชุมชนจะเข้มแข็งได้ก็ต้องให้ความร่วมมือกันหลายฝ่าย หลายองค์กร ความเข้มแข็งจึงเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็งของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และขวัญดิน สิงห์คำ ได้ศึกษาวิจัย บูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสน์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชนและสังคมให้

ดีขึ้น¹¹ ดังนั้นกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งจึงต้องมีการพัฒนากระบวนการในชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า มาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เรียกว่าพัฒนา หรือวัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้นซึ่งลักษณะของการพัฒนานั้นต้องต่อเนื่องยาวนาน ติดตามประเมินผล การพัฒนามีหลากหลายด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีบริบทอยู่ในตัวเมือง

ดังนั้นการเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ย่อมนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เช่น เศรษฐกิจ สังคม จิตใจ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ การพัฒนานั้นก็ต้องให้สอดคล้องกับบริบท กับผู้คน กับเทคโนโลยี ทรัพยากรต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเป็นการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง **พัฒนาการของการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรม ของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน** ครั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ในเขตตำบลต้นธง เช่น พระสงฆ์ ปลัดเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 20 รูป/คน ต่างก็ให้ข้อมูลคล้ายกันว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้นมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกลไกที่สำคัญในการนำหลักธรรมสู่ชุมชนก็ต้องหวังพึ่งบทบาทพระสงฆ์ เป็นสำคัญที่จะเป็นผู้นำในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งได้

สรุปว่าการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมนั้นมีความสำคัญยิ่งด้านจิตใจ และสังคมชุมชน สังคมจะเข้มแข็งได้ ก็ต้องมีการพัฒนาไปคู่กับด้านต่าง ๆ คือ ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร วัฒนธรรมประเพณี การศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนและสงเคราะห์ชุมชน ภาครัฐควรจะเข้ามาส่งเสริมการทำหน้าที่บทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ การส่งเสริมการเผยแผ่ของพระสงฆ์มากยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งให้มากกว่านี้
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาภูมิปัญญา การมอบทุนการศึกษา สนับสนุนและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการช่วยเหลือให้มากยิ่งขึ้น
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการสร้างอาชีพ กระตุ้นเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชน พร้อมทั้งควบคุมดูแลงบประมาณอุดหนุนเป็นจุดเสี่ยงต่อภัยอันตรายในชุมชนให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะสงฆ์ในตำบลต้นธง ควรจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเพิ่มการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งให้มากกว่านี้ เช่น กิจกรรมด้านต่อต้านยาเสพติด แก่เด็กเยาวชน นักเรียนนักศึกษาให้มากกว่านี้

¹¹ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และขวัญดิน สิงห์คำ, "บูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสน์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน",

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ คณะสงฆ์และเทศบาลต้นธงควรมีการส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม จารีต ขนบธรรมเนียมปฏิบัติบนพื้นที่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพัฒนาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขยายให้กว้างขวางให้มากกว่านี้เพื่อเป็นการกระตุ้นกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่มีความหลากหลายทางกระบวนการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านพัฒนาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการทำวิจัยครั้งต่อไปในสถานที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2548.
- ขวัญกมล ดอนขวารศ. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2554-2555.
- จินตวีร์ เกษมสุข. หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล. “การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน:กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี”. รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2556.
- ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. ชุมชนศึกษา : การศึกษาชุมชนในยุคหลังสมัยใหม่. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- ทองศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร ผศ.ดร. และอุทิศ สังข์รัตน์ ดร. “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556
- ประเวศ วะสี. ประชาคมตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มติชน, 2541.
- สนธยา พลศรีผศ. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2545
- พัฒน์ บุญรัตพันธุ์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- บรรยวสิทธิ์ ผางคำ และนฤมล ดวงแสง. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของ

- จังหวัดอุบลราชธานี". รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **การพัฒนาชุมชน: เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน.**
กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.
- วิรัช เตียงหงษากุล. **หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชนชนบท.**
สาขาพัฒนาชุมชน ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- สนธยา พลศรีผศ. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,
2545.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. **การพัฒนาวिकासกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็งกรณีดอกไม้ประดิษฐ์จากใบ
ยางพารา.** สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551.
- สานิตย์ บุญชู. **การพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. **หลักการสื่อสารมวลชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราช
ภัฏสวนสุนันทา, 2549.